

Landelijk Platform GGz

LPGGz

Aan de leden van de Vaste commissie voor VWS
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de heer drs. A.J.M. Teunissen, griffier
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum

1 september 2016

Contactpersoon

Linda van den Brink

Onderwerp

Reactie op kamerbrief opvang en beschermd
wonen d.d. 5 juli 2016

Bijlage(n)

4

Doorkiesnummer

06-10624341

Ons kenmerk

RIBW/labk/naem/2016

Geachte heer Teunissen,

In de brief van 5 juli jl. (kenmerk 981000-151990-DMO) heeft staatssecretaris Van Rijn u geïnformeerd over de stand van zaken rond opvang en beschermd wonen. In deze brief informeren RIBW Alliantie, Federatie Opvang, GGZ Nederland, VGN, Landelijk Platform GGZ u over onze reactie op zijn brief en dan met name op het onderdeel beschermd wonen.

Allereerst gaan we in op de visie van de toekomst van beschermd wonen en reageren we op de twee afspraken die de ministeries van VWS en Binnenlandse Zaken en de VNG maakten over de invulling van deze visie. Te weten over het opstellen van regionale plannen en het komen met een voorstel voor een objectief verdeelmodel. We missen in de brief van 5 juli jl. de minimaal noodzakelijke randvoorwaarden voor de regionale plannen en het objectief verdeelmodel. In deze brief geven we aan hoe dit ingevuld kan worden. Vervolgens gaan we in op de toegang tot de Wet langdurige zorg en een randvoorwaarde die onzes inziens belangrijk is voor het gezamenlijk realiseren van de visie: partnerschap.

Rondetafelgesprek

De toekomst van beschermd wonen wordt nu gevormd. Er ligt daarom nu een kans om het advies van de commissie Dannenberg vanuit verschillende perspectieven te belichten. Wij stellen voor een rondetafelgesprek met alle betrokken partijen te organiseren. Zo kunnen we samen met u de implementatie van het advies van de commissie Dannenberg over de toekomst van beschermd wonen beschouwen en de impact ervan overzien. Daarbij is het volgens ons goed vooral oog te hebben voor de gevolgen van het door-decentraliseren van beschermd wonen naar 390 gemeenten en het invoeren van een objectief verdeelmodel voor de middelen beschermd wonen.

Visie: sociale inclusie

In de visie van de commissie Dannenberg op de toekomst van beschermd wonen staat een inclusieve samenleving centraal. Een samenleving waarin een ieder naar vermogen mee kan doen en op een gelijkwaardige manier als burger deelneemt aan de maatschappij. De focus verschuift van de nadruk op ziekte naar gezondheid en herstel. Burgers wonen waar mogelijk zelfstandig thuis en ontvangen wanneer nodig begeleiding en ondersteuning op maat in hun eigen leefomgeving. De begeleiding en ondersteuning worden in de wijk vormgegeven in nauwe samenwerking tussen professionals, ervaringsdeskundigen, mensen met psychische aandoeningen zelf, hun sociale netwerken (waaronder familie en vrijwilligers) en netwerken van andere voorzieningen in de wijk (sociale wijkteams, huisartsen, voorzieningen op het gebied van participatie).

Zoals ook in de notitie 'Reactie en standpunt Federatie Opvang, GGZ Nederland en RIBW Alliantie op adviesrapport commissie Toekomst Beschermd Wonen (commissie Dannenberg)' is omschreven (zie bijlage), onderschrijven we deze visie en willen we de komende jaren veel investeren in samenwerking met gemeenten, de VNG en andere partijen om het toekomstperspectief van de commissie Dannenberg te helpen realiseren.

Partnerschap en co-creatie zijn daarbij sleutelwoorden. Met onze jarenlange specialistische ervaring, onze innovatiekracht¹ en ons vakmanschap zetten wij ons volledig in deze visie te realiseren. Hierdoor hebben inmiddels duizenden mensen met een ernstige psychiatrische aandoening een volwaardige plaats in de samenleving gekregen, waarvan een deel inmiddels weer op eigen benen staat. Wij nodigen u hierbij graag uit voor een werkbezoek aan onze leden waarbij de bewoners van beschermende woonvormen hun verhaal zullen doen en u een kijkje in onze keukens kunt nemen. Het LPGGz heeft in zijn 'Reactie op het advies van de commissie Toekomst Beschermd Wonen' eveneens gepleit voor partnerschap en co-creatie bij het realiseren van het perspectief dat de commissie schetst. De inbreng van ervaringsdeskundigen en cliënt- en familieorganisaties is daarbij onmisbaar.

In de brief van de staatssecretaris zien we weinig terug van een visie en is niet de cliënt, maar het systeem het vertrekpunt. Onzes inziens zou het individuele herstel van de cliënt het uitgangspunt moeten zijn, vooral omdat dit naadloos aansluit op het streven van het kabinet om burgers zoveel mogelijk te laten deelnemen aan de samenleving en op lokaal niveau maatwerk te bieden aan burgers met uiteenlopende ondersteuningsvragen, een van de doelen van de decentralisatie.

Wat we verder missen is een interdepartementale aanpak op de vraagstukken die de staatssecretaris noemt. Om sociale inclusie van concrete handvatten te voorzien is afstemming tussen regelgeving op het gebied van wonen (ministerie van Binnenlandse Zaken), inkomen, toeslagen, schuldhulp (ministeries van SZW en Financiën), opleiding en werk (ministeries van OCW en SZW), veiligheid en nazorg ex-gedetineerden (ministerie van V&J), gezondheidszorg en maatschappelijke ondersteuning (ministerie van VWS) noodzakelijk. Op dit moment zien we dat landelijke wetgeving de sociale inclusie van kwetsbare burgers juist belemmert: voorbeelden zijn de strenge verplichte sancties en de kostendelersnorm in de Participatiewet, de recent aangenomen Wet selectieve woningtoewijzing op basis van screening, de verhuurdersheffing, de vereiste inschrijving in de BRP voordat een zorgpolis kan worden afgesloten, de niet-effectieve Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening, het wetsvoorstel Aanpak Woonoverlast en het voorstel om een time-out procedure in het Wetsvoorstel Verplichte ggz op te nemen.

¹Zie [Innovatie e-zine van RIBW Alliantie](#), [Innovatie in de WMO van GGZ Nederland](#) en het programma [Nieuwe wegen ggz en opvang](#)

Al deze regels staan haaks op inclusie, hebben een repressief karakter of het effect van sociale uitsluiting op kwetsbare burgers, die daardoor de moed verliezen om mee te doen in onze samenleving.

Uitgangspunten regionale plannen

In de brief staat dat gemeenten aan de slag gaan met de inhoudelijke doorontwikkeling van beschermd wonen, met de visie van de Commissie Dannenberg als uitgangspunt en dat dit proces zijn weerslag krijgt in een plan van aanpak per regio. In november 2016 zal in samenspraak tussen het Rijk en gemeenten vastgesteld worden aan welke uitgangspunten de regionale plannen moeten voldoen.

Ook bij de totstandkoming van de regionale plannen is partnerschap en co-creatie van belang. Wij denken daarom graag met het Rijk en de gemeenten mee aan welke uitgangspunten de regionale plannen moeten voldoen. Op voorhand leveren we de volgende input aan:

- De commissie Dannenberg stelt dat er een achttal randvoorwaarden voor sociale inclusie nodig is om de participatie van kwetsbare mensen te ondersteunen. In de regionale plannen moet komen te staan op welke wijze invulling wordt gegeven aan deze condities, aangevuld met de opmerkingen die de branches hebben gemaakt in de notitie 'Reactie en standpunt Federatie Opvang, GGZ Nederland en RIBW Alliantie op adviesrapport commissie Toekomst Beschermd Wonen (commissie Dannenberg)'
- Cliënten en naastbetrokkenen zijn bij uitstek ervaringsdeskundig als het gaat om het zien van mogelijkheden en uitdagingen binnen het veranderende landschap van het beschermd wonen. Zij hebben als geen ander kennis van praktische haalbaarheid en mogelijkheden en kunnen meedenken over het optimaliseren van voorwaarden voor participatie van kwetsbare burgers: bij het ontwikkelen van mogelijkheden voor inclusief wonen, bij het vergroten van de toegankelijkheid en beschikbaarheid van kennis bij de sociale wijkteams, buurthuizen, sportvoorzieningen, scholingsmogelijkheden en bij het vergroten van mogelijkheden op het gebied van arbeidsparticipatie. De cliëntenraden van RIBW's hebben vanuit cliëntperspectief concrete aanbevelingen gedaan voor de implementatie van het advies van de commissie Dannenberg. Wij zien deze aanbevelingen graag verwerkt in de regionale plannen. Tevens vinden wij het belangrijk dat regionale cliënten- en familieorganisaties inbreng hebben in de regionale plannen en dat die plannen ook ruimte scheppen voor initiatieven op basis van zelfregie. We verwijzen hierbij ook naar de 'regionale agenda' die het LPGGz in voorbereiding heeft.
- De realistische volgorde om de visie te verwezenlijken is naar onze mening dat eerst de randvoorwaarden worden ingevuld alvorens er sprake kan zijn van herverdeling van middelen. Dit houdt in dat eerst de regionale plannen ontwikkeld, geïmplementeerd en geëvalueerd dienen te worden, alvorens het objectief verdeelmodel ingevoerd kan worden.
- Aanbieders, cliënten en naastbetrokkenen in de regio worden betrokken bij de totstandkoming, implementatie en evaluatie van de regionale plannen.
- Bekijk waar uniformering en standaardisatie in werkwijze mogelijk is om de administratieve lastendruk te beperken. Zo biedt bijvoorbeeld een landelijk toetsingskader volgens ons kansen voor gemeenten om tot moderne vormen van toezicht te komen, waarbij uitgegaan wordt van vertrouwen en het gesprek met aanbieders aangegaan wordt in hoeverre zij erin slagen de zelfredzaamheid en participatie van burgers te bevorderen.

- Wij vragen aandacht in de regionale plannen voor samenhang met andere domeinen en beleidsterreinen, zoals jeugdzorg, aanpak verwarde personen en forensische zorg. Zo is het gebrek aan doorstroommogelijkheden en goede ketenafspraken een probleem van alle zorgdomeinen. De cliënten krijgen niet de meest passende combinatie van zorg en wonen aangeboden en de "verstopping" leidt vaak ook tot onnodig dure zorg.

Wij zien graag dat bovenstaande punten worden meegenomen in de regionale plannen en dat (organisaties van) zorgaanbieders en cliënten worden betrokken bij de verdere invulling van de uitgangspunten. Wij zullen onze leden en achterban stimuleren hierover in contact te treden met de gemeente(n) in hun werkgebied.

Gemeenten moeten keuzes maken uit de regionale verbanden waarin ze willen samenwerken. Het is mogelijk dat niet alle gemeenten daar onderling goed uitkomen. Uit de brief van de staatssecretaris is niet duidelijk of deze keuze alleen geldt voor het beschermd wonen of voor de combinatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang. We willen hier graag duidelijkheid over.

Ook is niet duidelijk welke effecten de keuze voor een bepaalde regio hebben op de verdeling van de middelen. Wij stellen voor dat, alvorens gemeenten een definitieve keuze maken, de financiële effecten voor gemeenten van de verschillende keuzen doorberekend worden.

Gemeenten hebben voor 1 juli 2016 hun keuze gemaakt voor de woningmarkt regio-indeling². Er zijn nu 20 woningmarktregio's. Het is van groot belang dat de nog te kiezen regio's voor beschermd wonen hierbij aansluiting hebben.

Randvoorwaarden verdeelmodel beschermd wonen

De staatssecretaris heeft opnieuw bevestigd dat beschermd wonen een verantwoordelijkheid is van alle gemeenten conform de Wmo 2015. Hieruit voortvloeiend is afgesproken om het budget over alle gemeenten te verdelen. In de zomer is een werkgroep³ gestart die een voorstel ontwikkelt voor een objectief verdeelmodel voor beschermd wonen. In november 2016 dient een eerste inventarisatie van de werkgroep gereed te zijn, waaruit een oordeel over de geschiktheid van bestaande modellen blijkt en een advies over eventueel benodigd vervolgonderzoek. Wij leveren graag een bijdrage aan dit proces en hebben daarom de werkgroep aandachtspunten meegegeven met onder andere welke parameters van invloed zijn op het verdeelmodel. Een afschrift van de brief aan de werkgroep verdeelmodel hebben we bijgevoegd.

Wij zijn van mening dat in de brief van de staatssecretaris het verdeelmodel behandeld wordt als een onderwerp dat geheel op zichzelf staat, binnen de Wmo. Wij missen een integrale benadering. Veel zorgaanbieders bieden een breed palet aan ondersteuning en begeleiding en kennen daarvoor diverse financiers. Het past daarom niet het verdeelmodel als op zichzelf staand onderwerp binnen de Wmo te beschouwen, er zijn immers meer partijen betrokken.

² [Integrale visie op de woningmarkt](#)

³ De werkgroep bestaat uit de volgende partijen: Raad voor de Financiële Verhoudingen, ministerie van VWS, Ministerie van Financiën, Ministerie van Binnenlandse zaken, VNG, G4, G32

Verder ontbreken in de brief de randvoorwaarden die minimaal noodzakelijk om te komen tot een onderbouwd verdeelmodel en een zorgvuldige en verantwoorde implementatie. Het gaat om de volgende randvoorwaarden:

1. De continuïteit van zorg en begeleiding voor cliënten is te allen tijde gewaarborgd.
2. Het model moet uitgaan van een integrale benadering, waaronder de relatie met de Zorgverzekeringswet, Wet langdurige zorg, Wet forensische zorg, Jeugdwet en Participatiewet.
3. Er vindt geen onverantwoorde maatschappelijke kapitaalvernietiging van de infrastructuur plaats. Afbouw van plaatsen beschermd wonen in de ene gemeente plaats, gaat gepaard met opbouw van plaatsen en/of ambulante begeleiding in de andere gemeente.
4. Het model is vraaggestuurd, heeft aandacht voor preventie en vernieuwende vormen van beschermd wonen.
5. De afbouw van budget in nadeelgemeenten of nadeelregio's wordt aan een jaarlijks maximum gebonden gedurende de overgangperiode van het historische naar het objectief verdeelmodel.
6. Landelijke toegang is gewaarborgd, (de huidige praktijk van) regiobinding wordt tegen gegaan.
7. Het model moet voor wat betreft de opbouw en de werking van het model plausibel en transparant zijn
8. De vraag naar beschermd wonen dient in het model als uitgangspunt genomen worden. Dit kan door op verschillende niveaus (zoals het individu, het gezin en de omgeving) te bepalen wat de factoren zijn die de zorgvraag beïnvloeden.
9. Het verdeelmodel moet, gebaseerd op de juiste parameters, voldoende rekening houden met lokale en/of regionale verschillen, maar dient tegelijkertijd enige flexibiliteit te tonen ten aanzien van de complexe casuïstiek.
10. Een nieuw verdeelmodel kan alleen worden getest en toegepast als de daarvoor gebruikte informatie van voldoende kwaliteit is. Te denken valt aan volledigheid, actualiteit, eenheid wat betreft het hanteren van definities e.d. Aan deze randvoorwaarde wordt op dit moment niet voldaan.
11. De werkgroep verdeelmodel heeft als opdracht gekregen om te kijken naar de bestaande modellen en werkt als gevolg daarvan met verouderde aannames. De geadviseerde herijking van deze verdeelmodellen heeft niet plaatsgevonden. Ontwikkeling van wenselijke maatstaven is uitgebleven. Alternatieve en toekomstbestendige scenario's dienen te worden bekeken en doorgerekend.
12. Er wordt een plan van aanpak opgesteld voor een zorgvuldige overgang naar de nieuwe situatie.
13. Voordat wordt overgegaan naar de nieuwe situatie wordt het model getest. Implementatie start pas nadat het model geëvalueerd en bijgesteld is en aan de randvoorwaarden van sociale inclusie voldaan is.
14. (Organisaties van) zorgaanbieders, cliënten en naastbetrokken worden betrokken bij de verdere invulling van dit proces.

Wij zien graag dat bovenstaande randvoorwaarden worden meegenomen bij de totstandkoming van het objectief verdeelmodel en dat het verdeelmodel hierop wordt getoetst.

Toegang tot de Wet langdurige zorg

De staatssecretaris had toegezegd voor de zomer de kabinetsreactie te sturen op het advies van het Zorginstituut Nederland over de toegang van ggz-cliënten tot de Wet langdurige zorg. Er is echter besloten eerst een uitvoeringstoets te laten verrichten om de consequenties van het advies voor de verschillende domeinen in kaart te brengen. De staatssecretaris informeert de Kamer voor 1 december 2016 over de voortgang.

Onduidelijk is of en wanneer de staatssecretaris een besluit neemt over de toegang. Besluitvorming hierover beïnvloedt ook de hoogte van het macro-budgettaire kader. Wij vinden het kwalijk dat uitvoering van de kamermotie over toegang tot de Wlz nog steeds ongewis is. Het is niet acceptabel om de cliënten die dit mogelijk betreft nog veel langer in onzekerheid te laten. Het risico bestaat dat de besluitvorming over de Tweede Kamerverkiezingen wordt heen getild en onderwerp wordt voor een nieuw kabinet. De eerder door de staatssecretaris gedane toezeggingen om GGZ-cliënten snel duidelijkheid te geven over de organisatie en de toegang tot de langdurige zorg zouden daarmee op de lange baan geschoven kunnen worden. Dit is onwenselijk.

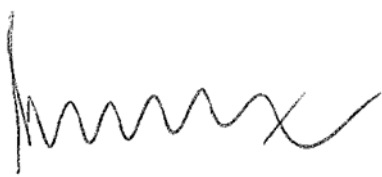
Partnerschap

Wij zien het realiseren van een sociaal inclusieve samenleving als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Er is kennis, expertise, out of the box denken en werken en creativiteit vanuit verschillende hoeken en disciplines nodig. Diversiteit. Samen kunnen we echt waardevolle, integrale en duurzame oplossingen voor kwetsbare burgers bedenken die ook werken op lokaal niveau en op draagvlak kunnen rekenen. We verkennen graag de mogelijkheden om met het Rijk en de gemeenten/VNG een partnerschap aan te gaan die zich onzes inziens onder meer kenmerkt door wederzijds commitment, lange(re) termijn afspraken en het over en weer tijdig uitwisselen van informatie. We zullen een bestuurlijk overleg met het Rijk en de VNG initiëren om in gesprek te gaan over de invulling van het partnerschap.

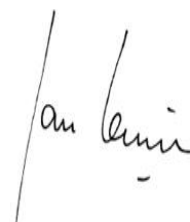
We vragen uw steun bij het creëren van een sociaal inclusieve samenleving. Hierover gaan we ook graag met u in gesprek, individueel of in het eerder door ons voorgestelde rondetafelgesprek.

Indien u aanvullende informatie wilt over onze brief of vragen heeft over de inhoud van de brief vragen, kunt u contact opnemen met Linda van den Brink (RIBW Alliantie, 06-10624341), Gerard van Unen (GGZ Nederland, 06-52483727), Rina Beers (Federatie Opvang, 06-13846484) of Nic Vos de Wael (LPGGz, 06-26170180).

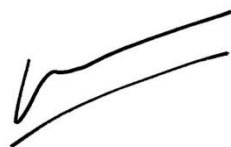
Met vriendelijke groet,

A.P.B.M. van Tuijn,
voorzitter RIBW Alliantie

drs. J.P. Laurier,
voorzitter Federatie Opvang

ir. P.M. van Rooij
directeur GGZ Nederland

M. ter Avest
directeur LPGGz

F. Bluminck
directeur VGN

CC:

VNG, commissie Gezondheid & Welzijn
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Ministerie van Veiligheid & Justitie
Ministerie van Sociale Zaken & Werkgelegenheid

G32

G4

Bijlagen:

- Reactie en standpunt Federatie Opvang, GGZ Nederland en RIBW Alliantie op adviesrapport commissie Toekomst Beschermd Wonen (commissie Dannenberg)
- Aanbevelingen Cliëntenraden over toekomst beschermd en begeleid wonen
- Brief branches werkgroep verdeelmodel beschermd wonen
- Reactie LPGGz op het advies van de commissie Toekomst Beschermd Wonen